

CELIA

Saavutettavuus saapui kirjastoihin

Käytännön vinkkejä saavutettavalle kirjastolle

Kirjastopäivät 2017

9.6.2017

Kirsi Yläne ja Minna Katela, Celia

Uusi kirjastolaki ^{1/2}

10 §

Yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen

Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien
käytettävissä ja saavutettavissa.

Uusi kirjastolaki 2/2

Perusteluissa:

Tarkoituksena on, että yleinen kirjasto tarjoaa aineistonsa, tilansa ja palvelunsa jokaisen käyttöön.

Yleisen kirjaston palveluiden järjestämisessä ja käyttöön tarjottavissa aineistoissa olisi otettu huomioon tasa-arvon vahvistaminen ja erityisryhmien, erityisesti lukemisesteisten, tarpeet.

Yhdenvertaisuus

- Osallisuus
- Saavutettavuus
- Valtavirtaistaminen

Yhdenvertaisuus

- Saavutettavuus ja kohtuulliset mukautukset
- Design for All -ratkaisut ja tarvittaessa mukautuksia

Yhdenvertaisuus kokoelmissa

- Kirjastojen kokoelmissa sähkökirjat (e-kirjat ja e-äänikirjat) saatavilla
 - saavutettavassa palvelussa ja saavutettavassa muodossa
- Lisäksi mukautettuja aineistoja
 - Selkokirjat painettuina ja äänikirjoina
 - Celian äänikirjat
 - Pistekirjat Celiasta
 - Viittomakieliset kirjat ja Viittomakielinen kirjasto

Saavutettavuus ^{1/2}

- Ei ole keskivertokäyttäjiä!
- Tavoitteena se, että kaikenlaiset ihmiset voivat käyttää palveluja ja sisältöjä
- Erilaiset toimintarajoitteet ja tarpeet käyttää apuvälineitä otetaan huomioon
- Jokainen tarvitsee jossain vaiheessa saavutettavia palveluita
- Kaikki hyötyvät, kun palvelu on helposti ymmärrettävissä

Saavutettavuus 2/2

- Tarve voi olla pysyvä, väliaikainen tai hetkellinen.
- Pysyvä esteellisyys
 - Vamma tai sairaus: esim. yläraajojen toimimattomuus, näkövamma, lukivaikeus, oppimisvaikeus, muistivaikeudet
- Väliaikainen esteellisyys
 - Sairaus tai tekniikan rikkoutumisesta johtuva esteellisyys: esim. kaihi, hiiren rikkoutuminen
- Hetkellinen esteellisyys
 - Olosuhteet tai vireystila: esim. kirkas auringon paiste, kova meteli, väsymys

Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus

[Ilmaiseksi ladattavissa oleva pdf Kuntaliiton verkkokaupassa](#)

Keinot

- Saavutettavuus osaksi kirjaston toiminnan ja palveluiden suunnittelua ja järjestämistä
- Eri asiakasryhmien osallisuus (esim. vammaisjärjestöt)
- Saavutettavuutta ei lisätä jälkikäteen tai loppuvaiheessa
- Koko palveluketjun pohtiminen saavutettavuusnäkökulmasta

Pohdittavaa

- Missä kaikissa palveluissa täytyy tietää oman kirjastokortin numero?
 - Miten henkilö, joka ei näe kirjastokorttinsa numeroa, saa numeron tietoonsa ja pystyy sitä käyttämään?
- Miten selkokirjat nostetaan esille?
 - Viestitäänkö selkokirjoista selkokielellä?
 - Hyödynnetäänkö viestinnässä kuvia tai ääntä?
- Vinkki: Kirjastokaistan videosarja Selkokieli kirjastossa. Eriyisesti video #2 Asiakaspalvelu ja selkokieli
<http://www.kirjastokaista.fi/saavutettavuus/>

Saavutettavuus jalkautuu kirjastoihin

- Koulutustilaisuudet syksyllä 2017
 - Helsingissä 14.11. (videoidaan Kirjastokaistalle)
 - Jyväskylässä 16.11.
 - Oulussa 21.11.
 - Kuopiossa 23.11.
 - Turussa 29.11.
 - Tampereella 1.12.
 - På svenska i Helsingfors i november / december
- Tarkemmat ohjelmat ja ilmoittautumiset alkusyksyllä

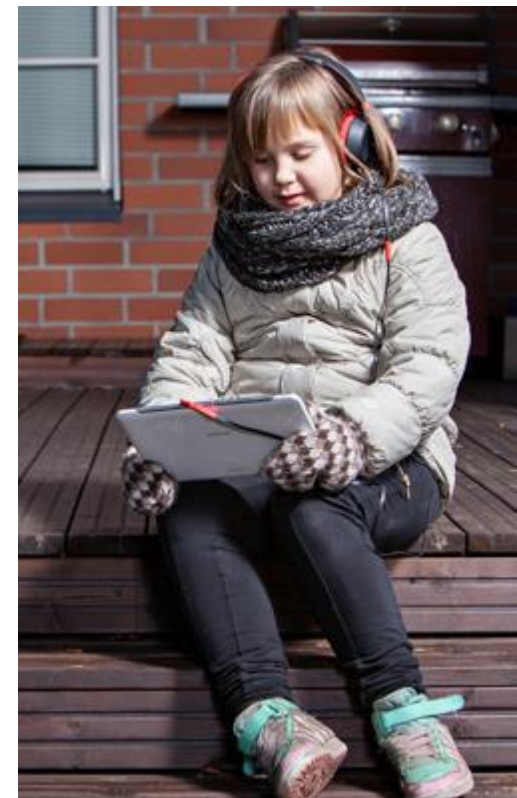
Käytännön vinkkejä

- Tee selkeää ja ymmärrettävää!
- Mieti saavutettavuutta jo suunnitteluvaiheessa
- Selvitä, tukevatko ja miten käytössäsi olevat työkalut saavutettavuutta
- Pyydä palautetta käyttäjiltä
- Tiedosta puutteet saavutettavuuden suhteen

Käytännön vinkkejä erityisesti lasten ja nuorten palveluihin

Yleistä Celiasta

- Celia on osa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala.
- Perustettu 1890, toiminta alkoi yhdistyksenä ”Kirjoja sokeille”
- Valtion omistuksessa vuodesta 1978
- Celia-nimi perustajan Cely (Cecilia) Mechelinin mukaan v. 2001
- Toimintaa ohjaavat laki ja asetus näkövammaisten kirjastotoiminnasta sekä tekijänoikeuslaki
- Celia on saavutettavan kirjallisuuden ja julkaisemisen asiantuntijakeskus, joka tukee yhdenvertaisuutta lukemisessa ja oppimisessa.
- Celia tuottaa ja välittää kirjallisuutta saavutettavassa muodossa, mm. äänikirjoina ja pistekirjoina, yhteistyössä kirjastojen ja kustantajien kanssa.
- Käyttöoikeus kaikilla, jotka eivät vamman, sairauden tai muun toimintaesteen vuoksi voi lukea painettua tekstiä
- Tällä hetkellä n. 35 000 kirjojen käyttäjää, suurin osa äänikirjalainajia

Anna lukemiselle mahdollisuus!

- Celian äänikirjojen käyttäjäksi helposti omassa kaupungin- tai kunnankirjastossa:
 - yhteistyössä tavoitetaan paremmin saavutettavasta kirjallisuudesta hyötyvät ja sitä tarvitsevat henkilöt
- Kirjastot rekisteröivät henkilöasiakkaita Celian äänikirjapalveluun
 - Lukemisesteen syynä voi olla esimerkiksi lukivaikeus, oppimisvaikeudet, kielellinen erityisvaikeus, kehitysvamma, cp-vamma, keskittymis- tai muistivaikeudet tai heikentynyt näkö. Heikko kotimaisten kielten taito ei anna oikeutta käyttää Celian aineistoa.
 - Äänikirjoja voi lainata ja kuunnella verkossa ja mobiilisovelluksella
- Mukana jo yli 400 kirjastojen toimipistettä
- Tänä vuonna painopisteenä erityisesti lapset ja nuoret

Saavutettavuushylly

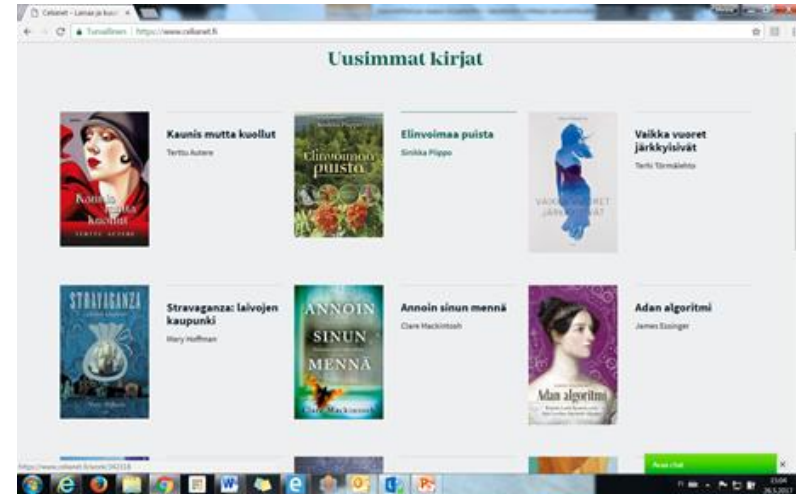
- Hylly on konkreettinen työkalu, jolla tuoda näkyväksi erilaisia tapoja lukea ja eri tyyppisiä kirjoja
- Celiasta saa tietoa ja materiaalia
- kirjasto voi itse päättää sisällön (esim. selkokirjat, elokuvat, jotka liittyvät kirjoihin, helppolukuiset kirjat ym).
- Hyllyä voivat hyödyntää monet eri käyttäjäryhmät
- Hyllyt jo käytössä Malmin ja Töölön kirjastoissa
- Nimikilpailu käynnissä!

Kirjavinkkejä lapsille ja nuorille

- Celianet-verkkopalvelu:
 - uutuukskirjat ja kirjavinkit
 - www.celianet.fi/kirjavinkit/
- WhatsApp-vinkit nuorille:
 - vaikka koko koululuokka voi tilata
 - www.celianet.fi/nuorten-uutuukskirjat/

Erityisryhmien kirjavinkit

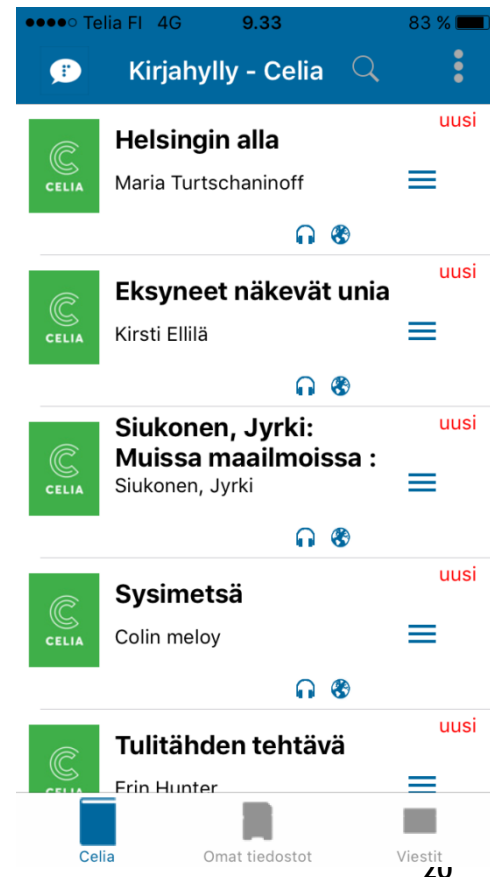
- Tehdään yhteistyössä Helsingin pedagogisten informaattikkojen kanssa
- Vinkkipaketissa painetut kirjat ja Celiasta saatavilla olevat kirjat
- Mukana ohjeet opettajille ja vinkkareille sekä esitteitä lapsille ja nuorille
- Suunnattu kolmansien luokkien erityisoppilaille
- Lista tulossa Celianetiin kaikkien hyödynnettäväksi: www.celianet.fi/kirjavinkit/
- Myös ruotsinkielinen vinkkipaketti tulossa

Koko maailma taskussa!

- Pratsam Reader -mobiilisovelluksella voi lainata ja kuunnella Celian äänikirjoja
- Mobiilissa yli 40 000 kirjaa aina mukana
 - ei kirjojen jonotusta, vaan kirjat heti kuunneltavissa
- Syksyllä kampanja erityisesti lapsille ja nuorille
 - Yhteistyössä kirjastojen kanssa
 - tulossa viestintämateriaalia kirjastoille

Ilmianna kirjastosi ja voita 2000 euroa!

- Celia-palkinnon tämän vuoden teemana ovat lukemisesteiset lapset ja nuoret.
- Celia-palkinto myönnetään kirjastolle, joka on merkittävästi edistänyt lasten ja nuorten kirjastopalveluiden saavutettavuutta
- Palkinnon hakuaika on 12.5.-30.9.2017.
- Ehdotukset julkaistaan Celian verkkosivuilla vinkiksi kaikille

Seminaari syksyllä

- Seminaari marraskuussa 2017
- Aiheena: kirjastojen käytännöt lasten ja nuorten tavoittamiseksi
- Lisätietoja tulossa kirjastot.fi:in ja Celian kotisivuille lähiaikoina
- Tervetuloa mukaan!

Kiitos!

Kirsi Yläne
Saavutettavuusasiantuntija
kirsi.ylanne@celia.fi
+358 (0) 295 333 108

Minna katela
Informaatikko
Minna.katela@celia.fi
+358 (0) 295 333 065